

BUTUN ULKELERINI İŒÇILERI VE
EZILEN HALKLAR BIRLEŒINIZ!

RÊYA SORES

KURSE MERKEZ YAYIN ORGANI

SAYI: 11

EKİM: 1989

www.arsivakurdi.org

TURGUT KOŞUSUNUN SON DURAGINDA !

Son birkaç ayden beri, Türkiye kamuoyunda en çok tartışılan ve dışta da ilgi ile izlenen Cumhurbaşkanlığı seçimi 31 Ekim'de Özal'ın Çankaya'ya çıkmasıyla sonuçlanıyor.

12 Eylülü Faşist Cuntası'nın sağladığı ortam ve olanaklardan yararlanarak müstegarlıktan cumhurbaşkanlığına gelecek olan Özal, bu makam üzerinde en çok tartışılan TC Cumhurbaşkanı olmasının yanında TC'nin sivil kökenli ikinci Cumhurbaşkanı olma sıfatını da kazanacak.

Tam bir tiyatro haline gelmiş olan cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk perdesi Özal'ın istediği bir biçimde kapanırken, bu arada 26 Mart 1989'da yapılan yerel seçimlerde ANAP'ın üçüncü parti durumuna gelmesini Özal'a karşı bir maizeme olarak kullanılan burjuva Muhalefetine tutarsızlığını sergiledi. Özal'ın cuntacılar karşı uzlaşmacı tutumlarının açığa çıkmasına da neden oldu.

Burjuva muhalefet partilerinin itirazlarına ve tehditlerine aldırmayan Özal kendi adaylığına itiraz edenlere bir yandan Anayasa sotasını gösterirken diğer yandan türk siyasal tarihine mal olmuş, gerici anti-demokratik değerlerinden yararlanmakta zorluk çekmedi. Ayrıca Özal'ın adaylığı MGK üyesi cunta başlarının sessiz sedasız politik arenadaki aktif konumlarından uzaklaşmalarına neden oldu. Böylece 1983'den beri sahnelenen demokrasi aldatmacalarına yeni bir halka daha eklenmiş oldu. Artık iç ve dış kamuoyunun dikkati Özal sonrası meydana gelecek siyasal gelişmelere yönelecek.

Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyarken kamuoyuna, arkadaşlarından ve ANAP'tan şeklen ayrıldığı mesajını veren Özal koşusunun son durağına varırken cuntanın bir ürünü olan ANAP da misyonunun tükenişini yaşayacak. Bu tükenişin farkında olan Özal ve ANAP artık yeni arayışlar içerisine girecektir.

İçte ve dışta büyük problemlerle karşılaşacak olan ve kitile desteğini yitirmiş olan ANAP için, Demirel'in yükse-

İşini durdurmak ve SHP ile uzlaşmaktan başka bir alternatif bulunmuyor. ANAP'taki korkunun benzerini yaşayan SHP'de göstermelik bir muhalefet yürütüyor. Üzal'ın ekonomik politikasına karşı, SHP bir alternatif sunmuyorsa, göstermelik bir muhalefet sürdürüyorsa bu ANAP ile SHP arasında yürütülen gizli flörtün sonucudur. Bununla beraberinde erken seçimi gündeme getirmesi ve Türkiye'de koalisyonlar dönemini başlatması büyük bir olasılıktır.

Türkiye ve Kürdistan halkları açısından bir alternatif oluşturmayan burjuva iktidarları artık devrimci-demokratik güçler açısından kitlelere somut devrimci bir alternatif yaratmanın koşullarını daha da olgunlaştırıyor.

Devrimci-demokratik güçler açısından yeni siyasal olanaklar yaratacak bu siyasal gelişmelerden yararlanmak için de, devrimci güçler kitlelere somut hedefler gösteren uzun ve kısa erimli politikalara sahip olmak zorundadırlar

GERÇEK İKİYÜZLÜK KİMLERDİR ?

Gecen yılın eylül başlarında yüzbin civarında kürt Irak Kürdistan'ından kaçarak Kuzey Kürdistan'a gelmişti. Çünkü onların yaşadığı bölgeler Saddam yönetiminin kimyasal silahlarına hedef olmuştu, bu silahın etkilerinden kurtulmak için, kendi yerleşim birimlerini terk etmekten başka çareleri kalmamıştı. Kimyasal silahlardan korunmak için "Türkiye"ye gelenler, Kuzey Kürdistan'da büyük topluluklar halinde kamplara yerleştirilmişti.

"Türkiye"ye gelmiş olan Irak Kürdistan'lı sığınmacılardan 337 kişi geçen temmuz ayının sonlarına doğru Fransa'ya gelip kendi durumlarıyla ilgili açıklamalar yaptığında, boyalı Türk Basını onların "ikiyüzlü" davranışlarını ve Türk Devleti'nin onlara kucak açmakla bir insanlık görevi yaptığı iddiasında bulunmuştu.

Gerçekten Türk Devleti onlara kucak açıp bir insanlık görevini yapmıştır? Peşmerge'ler Türk Devleti'nin bu insanlık sever yardımlarını unutan nankörlermidir? Türk basını'nın bu iddialarına cevap vermek için de konuyu biraz açmak gerekiyor.

Bilindiği gibi Irak-İran Savaşı'nın devam etmesinden önce yararlanan devletlerden biriside TC idi. Savaş boyunca her iki ülke yıkımın eşiğine gelirken, aynı zamanda türk burjuvazisi için bu iki ülke büyük bir pazar oluşturmuştu. Ayrıca savaşın bitmesi halinde bir harabe haline dönen İran ve Irak'ın yeniden imar edilmesine talip olan ülkelere biride Türkiye idi. Öte yandan Türkiye Irak'ın dışarıyla bağlantısını sağlayan bir transit ülke haline gelmişti. Bu transit ülke konumundan yararlanan bazı türk şirketleri hatta Irak'ın savaş boyunca kullandığı kimyasal silahların yapımında kullandığı maddelerin pazarlamacılığını yapıyordu. Bu nedenlerden dolayı savaşın devam etmesini isteyen Türkiye, diğer yandan Irak Kürdistan'ındaki gelişmelerden ve İran'ın zafer kazanmasından çekiniyordu. Savaşın istediği bir biçimde sonuçlanmaması halinde Irak Kürdistan'ına m' dahalenin koşullarının oluşmasını bekliyordu?

İlk defa Nisan 1987 de Kürt halkına karşı kimyasal silah kullanılan Saddam Yönetimi, bu saldırılarını bir soykırım derecesine vurdurmasına olanak sağlayan Türkiye artık bir savaş suçlusunu durumuna gelmişti. Bu nedenle Irak Kürdistan'ından gelenlere sınırı kapatmayan TC Devleti, onların geçişine engel olmamakla, bir yandan dünya kamuoyuna göstermelik bir jest yaparken diğer yandan da, Saddam Yönetiminin katliamlarının ortağı olduğunu gizlemeye çalışıyordu. Balence katliamlardan kısa bir zaman sonra, 18 Nisan 1988 tarihli Çetin Yetkin imzalı "Katliama Alet Olduk" başlıklı haberde, şöyle deniyordu:

"Körfez Savaşında Irak'ın kimyasal silah kullanmasının enjeksiyonu dünyada geniş çapta uyardırdı. Ama Saddam'ın ülkesi bu korkunç silahın hammaddesini nereden buluyordu? Hürriyet'in araştırması ortaya tüvler ürperten bir gerçek çıkardı. Ölüm ticaretinde biz köprü olduk."

Irak'ın kimyasal silah yapımında kullanılan maddeler; Rusya İsviçre, Belçika, Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde üretiliyor. deniz yoluyla Türkiye'ye Mersin Limanı'na indiriliyordu. Mersin'de bazı türk firmaları tarafından ambalajları değiştirilen bu maddeler, yine bazı türk nakliyecileri tarafından Irak'a götürülüyordu. Bu işte türk firmaları gerçekten döviz kazanmış oluyorlardı. Ayrıca bu maddeleri kendi ihracatımız gibi gösteriyor ve seviniyorlardık. Yapılan bu itiraflardan sonra bakalım "iki yüz-lü Pesmergeler" ne demis? Biz Türkiyedeşken Irak bizli servisi ile türk izli servisi yardım etti. Nitekim bu işbirlişinin sonucu bizi ilaçlı ekmeklerle zehirleyerek yok etmek istedi-ler. Bizim havatımız türklerin elindeydi. O nedenle. Bu olay- dan'da Türk hükümeti sorumludur.

Bunun yanı sıra cadırlarda vasıyordu. Sıhhi bakımdan son derece kötü şartlar altında idi. Türkiye'deki Kürt'ler bize ferdi olarak yardım etmek istediler. Türkiye bizi kötü şartlarla zorlayıp İraka tekrar dönmemizi sağlamak istiyordu "Biz ne Irak'ta ne de Türkiye'de rahat yüzü görmedik" "11 Ağustos 1982 Hürriyet"

Bu açıklamaları yapan Hacı isimli bir Pesmergenin iddialarının bir gerçek olduğunu ve katliamlara Türk Burjuvazisinin ve devletinin ortak olduğunu itiraf edildiyine göre, gerçekten iki yüz-lü olanlar kimlerdir? İki yüz-lü olanlar, kendi ülkesine gelmek zorunda kalan Pesmergeler ve onların aileleri değil, onların katliamına ortak olanlar ve onları kendi ülkelerinde tel örgülerle çevrilmiş cadırlara hapsedenlerdir.

İki yüz-lü olanlar Kürt halkının en ufak demokratik haklarına sevgileri olmayan, ama öte yandan avrupalıya karşı olduklarını ilan eden Kürt halkının dostu görünmeğe çalışsan Türk emmen güçleri ve onların vardıkları bovalı bur-juva basınıdır.

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN 50 YILI

İnsanlığa büyük bir felaket ve yıkım getiren II. Dünya Savaşı 50. yılına giriyor.

1 Eylül 1939 da Hitler ordularının Polonya'yı işgaliyle başlayan II. dünya savaşı; milyonlarca insanın ölmesine, yaralanmasına, sakat kalmasına ve insanların yarattığı değerlerin tahrip olmasına neden oldu. Bu savaşın izleri insanlığın belleğinden silinmedi. Bu nedenle, bu türden yeni bir felaketin tekrar insanlığın başına bela olmaması dileğiyle, savaşın başlangıç tarihi her yıl; 1 Eylül Dünya Barış Günü olarak kutlanmaktadır.

1 Eylül'ün, Barış Günü olarak kabul edilmesinden bu yana, her yıl; dünya halkları ve barışsever güçler, bu günde savaşa karşı barış özlendilerini ve barışın insanlığın yaşamındaki önemini dile getirirler.

Özünde emperyalist bir savaş olan II. dünya savaşının başlangıcından günümüze 50 yıllık bir süre geçmiş olmasına rağmen, hala savaştan çıkar umman güçler ve çevreler, insanlığı yeni bir felakete sürükleme çabalarından ve düşüncelerinden vazgeçmemişlerdir.

II. Dünya Savaşı'nın nedenleri :

Bilindiği gibi, II. dünya savaşı bir emperyalist paylaşım savaşıydı. Bu savaşı çıkaranlar, dünyayı çıkarlarına göre yeniden paylaşmak isteyen emperyalist tekellerdi. Mussolini ve Hitler'i de iktidara getirenler, tekelci sermaye guruplarıydı. Kudurmuş bir saldırganlık olan Faşizm, kapitalist ülkelerde gelişen sınıf mücadelesine ve 17 Ekim devrimine bir tepkinin ürünüydü.

Dünyada ilk kez 1922 yılında İtalya'da iktidara gelen faşizm, ikinci kez Bulgaristan da iktidara geldi. Bilindiği gibi, o dönemde faşizm, dünya barışını tehdit edecek bir güce erişmemiştir.

1929-1933 yıllarında, kapitalist-emperyalist sistemin içipe girmiş olduğu ekonomik kriz ve bu krize paralel olarak, gelişen kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi; tekelci sermaye guruplarını, birçok kapitalist ülkede faşizm seçeneğine yöneltmiş, demokrasi güçlerinin zaaflarından da yararlanan faşist güçler, birçok ülkede iktidara gelmişti.

1933 yılında Almanya'da Hitlerin iktidara gelişi ile birlikte, faşizm; artık dünyayı yeniden bir savaşa sokacak güce erişmişti. I. Dünya Savaşı'ndaki yenilginin intikamını almak isteyen Hitler faşizminin Avrupa'ya ve dünyaya egemenlik tutkusu, Almanya'nın faşizm kampının başına geçmesine neden olmuştu. Bilindiği gibi, Hitler kendi rakibi emperyalist güçleri tasfiye etmenin yanında, kominizmi ve S.S.C.B.'yi yeryüzünden sileceğini hayal ediyordu.

Hitler'in iktidara gelişinden sonra güçlenen savaş tehlikesi karşısında, komünistlerin ve SSCB'nin yanlış anti-faşist mücadele taktiklerini terketmesiyle birlikte 1935 te 'Komintern' oluşturduğu yeni çizgi; faşizme karşı kısmi başarılar elde ettiyse de (İspanya'da Halk Cephesi'nin iktidara gelişi), savaşı önlemek için yeterli olmadı. Çünkü; sosyal demokrasi başta olmak üzere, İngiltere ve Fransa gibi birçok faşizm tehdidi altındaki devletler, SSCB ve komünistlerle ittifaka yanaşmamıştı. Faşizm tehdidi altındaki güçlerin bu zaafına karşı, Hitler faşizmi Eylül 1938 de Münih Konferansı'nı gerçekleştirmişti.

İşte bu konferansın ardından, Avusturya ve Çekoslovakya'nın 'Südetler' bölgesini işgal eden Hitler faşizmi, bu kez, Polonya üzerinde de baskılarını arttırıyor ve Polonya'dan; Polonya sınırının batı kesiminin garantisi, Ocak 1934 yılında Polonya ile Almanya yapılmış olan saldırmazlık antlaşmasınının 25 yıl süreyle uzatılması, Batı Purusya ile Silezya bölgesinin geri verilmesi gibi isteklerde bulunuyordu.

Hitler faşizminin Polonya'dan isteklerinin son bulmayacağına inanan ve İngiltere'nin desteğine güvenen Polonya hükümeti, Hitler'in isteklerini red etti. Polonya'nın bu tavrına büyük bir reaksiyon gösteren Hitler faşizmi Polonya'yı işgale hazırlanır. Hitler faşizminin Polonya'yı işgal hazırlıkları sürerken, bu kez, Sovyetler Birliği'nin tavrında ani bir değişiklik oluştu. 10 Mart 1939'da Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 10. kongresi toplanır. Bu kongrede Stalin; İngiltere ve Fransa'yı Hitler faşizmini, Sovyetler Birliğine karşı kışkırtmakla suçlar.

Hitler Almanyası ile ittifakın siyasal zemininin bu kongrede oluşmasıyla birlikte, kongrede iki ay sonra Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı Halk Komiserleri'nden Litvinov, Dışişleri Bakanı

W. Molotov tarafından Almanya'ya saldırmazlık antlaşmasının yapılması için, görüşmeye gönderildi. Sovyetler Birliği'nin ittifak önerisini ilginç bulan Hitler, aynı yılın Ağustos ayında Sovyetler Birliği ile saldırmazlık antlaşması yapmak için, Dışişleri bakanı J. von Ribbentrop'u Sovyetler Birliği'ne gönderir. 23 Ağustos 1939 da Almanya ile SSCB. arasında, Moskova'da saldırmazlık antlaşması imzalandı.

Almanya adına J. von Ribbentrop'u, Sovyetler Birliği adına ise W. Molotov'un imzasını taşıyan portokol şöyleydi:
Sovyet Rusya ile Almanya arasında saldırmazlık antlaşması imzalamak nedeniyle, her iki partiden imza yetkisine sahip yetkililer; düşünce mübadelesinde bulunmak, Doğu Avrupa'da ki menfaatlerini ilgilendiren problemleri çözüme kavuşturmak için görüştüler.

Bu görüş mübadelesinde şu sonuca vardılar:

1- Yeni bir politik şekil alana kadar, Baltık devletlerine ait (Finlandya, Litvanya, Estonya, Letonya) bölgeler ile, aynı zamanda Litvanya'nın bu sınırı Almanya ile SSCB.'nin menfaat bölgesi içindedir. Litvanya'nın Vilna Bölgesi'nin önemi, her iki parti tarafından kabul edilmektedir.

2- Yeni bir politik şekil vermek dolayısıyla, Polonya Devleti'ne ait bölgeler; Almanya ile SSCB. arasında menfaat bölgesi kabul edildi. Sınır çizgisi; Naraw, de Weichsel ve Sen nehirleri belirlendi. Bağımsız Polonya devleti, her iki taraf arasında takdir edilen bir istem olmakla beraber, bu sorunu ancak köklü değişiklikler aşamasından geçtikten sonra çözülebilirler ve problem her iki rejim arasında, dostane görüşmeler sonucu çözülecektir.

3- Güney Doğu Avrupa ile ilişkileri dolayısıyla (Basarabya)'nın Sovyet tarafının menfaati içindeki önemi belirlendi. Almanya tarafından bu bölgenin genel politik ilgileri dahilinde olmadığı belirlendi.

4- Bu portokol, her iki kesim tarafından gizli tutulacaktır.

Sovyetler Birliği ile saldırmazlık antlaşmasını imzaladıktan sonra, Hitler Almanyası'nın orduları 1 Eylül 1939 da Polonya'yı işgal eder. Bu işgale tepki gösteren Fransa ve İngiltere; Polonya'nın işgalinden 3 gün sonra, Hitler Almanyası'na ortak bir ultimaton vererek, savaş ilan ederler. Böylece II. Dünya Savaşı başlar.

Faşizme Karşı Savaşta SSCB'nin Rolü :

Hitler'in I Eylül 1939 da Polonya işgali ile birlikte başlayan II. Dünya Savaşı, yaklaşık olarak dünyamızın bütün bölgelerinde etkisini gösterdi. Ama, savaşın esas alanı, Doğu ve Batı Avrupa oldu. Yaklaşık 48 milyon kişinin ölümüne neden olan savaşta, 20 milyon Sovyet vatandaşı can verdi. Savaşa katılan ülkelerden biri olan ABD'nin ise, toplam kaybı 300 bin dir.

Savaşın başlangıcında, Polonya'nın batısını ve Litvanya'nın güneyini işgal eden Hitler'in orduları; bu kez batıya ve kuzeye dönerek, kuzeyde Danimarka ve Norveç; batıda ise, Hollanda, Belçika ve Luxemburg'u işgal eder. Hitler'in orduları İtalya'nın desteğinde 1940 baharında Fransa'yı işgal eder. 1940 Haziran' da Hitler faşizminin desteğiyle, Fransa'da Vichy faşist rejimi iktidara gelir.

Hitler Almanyası Ağustos 1941 de SSCB.'yi işgal etti. Hitler'in orduları, Leningrad, Moskova ve Stalingrad önlerine kadar geldi. SSCB. halkının ve kızıl ordunun kahramanca direnişleri sonucu Hitler'in orduları çözülmeye ve SSCB.'nin sınırları dışına atılmaya başlandı. Bu kez Amerika ve İngiltere, Hitler faşizminin ve müttefiklerinin daha kısa bir zamanda yenilgiye uğratılması bahanesi ile SSCB.'ye ittifak girişimlerine başladılar.

28 Kasım- I Aralık 1943 yılında Tahran'da; ABD adına Roosevelt, İngiltere adına Churchill, SSCB. adına ise, Stalin'in katıldığı bir konferans düzenlerler. Bu konferansta, Hitler faşizmine ve müttefiklerine karşı ortak mücadele kararı alırlar.

Tahran Konferansı'nda oluşan ABD., İngiltere ile SSCB. arasındaki ittifakların ardından, Hitler faşizmine ve müttefiklerine karşı mücadele, hem cephesel düzeyde hemde faşizmin işgali altındaki ülkelerde güçlenir. 1945 kışında İtalya'nın kayıtsız şartsız tesliminden sonra, Mayıs ta müttefik kuvvetleri Berlin'e girerler, Almanya teslim olur. Bu arada, Hitler faşizmine ve müttefiklerine karşı mücadelenin zafere doğru bir gelişme evresinde, 4- II Şubat 1945 tarihinde Yalta'da toplanan müttefik kuvvetler, Doğu ve Batı Avrupa'nın bugünkü statüsüne temel olan problemleri büyük ölçüde çözüme kavuştururlar ve BM. örgütünün kuruluşunun temelini atarlar. Mussolini ve Hitler faşizminin tesliminden sonra da savaş sürdürmeye çalışan Japonya; bu kez Uzak Doğu'da kolay bir zafer peşinde olan ABD'nin, 16 Ağustos ta Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atom bombalarını atmasından sonra teslim olur. Faşizme karşı mücadelede; Hitler faşizminin faşist kampın ana gücünü oluşturması ve esas olarak Hitler faşizmine karşı cephesel düzeyde mücadeleyi, Sovyet kızıl ordusunun yürütmesi dolayısıyla, faşizme karşı savaşın demokrasi güçlerinin zafere ulaşmasında Sovyetler Birliği belirleyici rol oynadı.

Yalta Konferansı'ndan Soğuk Savaş :

II. Dünya Savaşı demokrasi güçlerinin zaferiyle sonuçlandırıldığında, insanlığın büyük bir kesimi, artık savaştan bütün insanların ders çıkaracağına inanıyordu. Ama savaşın bitiminden birkaç yıl sonra, insanlık yeni bir savaş türü ile karşılaşlıyordu.

Soğuk Savaş adı verilen bu savaşın özünü; Sosyalist ülkelere, komünizme ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı düşmanca tutumlar oluşturuordu. Soğuk savaş gündeme getirenler, eskiden Hitler faşizmine ve mütteliklerine karşı, Sovyetler Birliği ile ittifak yapmış olan emperyalist güçlerdi. Bu güçlerin başında kapitalist-emperyalist sistemin liderliğini ele geçirmiş olan ABD çekiordu.

II. Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra, Sosyalizmin SSCB'nin sınırlarını aşip bir dünya sistemi haline gelmesini, Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının gelişen Ulusal Kurtuluş ve Toplumsal İlerleme savaşını hazmedemiyen emperyalist güçler; Sosyalist ülkelerin çevresini kuşatmayı ve yakınındaki bölgelerde gelişen ulusal kurtuluş hareketlerini tasfiye etmeyi hedefleyen NATO, CERTO, SEATO gibi birçok askeri patklar oluşturdular. Bunun yanında bir dönem Atom silahını tekelinde bulunduran ABİ, elindeki atom bombasını sosyalist kampa karşı bir saldırı ve tehdit aracı olarak kullanmaya çalıştı. Bu çabalarına SSCB'nin de atom bombasına sahip olmasından sonra da son vermedi.

Sosyalist ülkeleri ortadan kaldırmanın kolay olmadığını gören emperyalistler, bu kez sosyalizme karşı topyekün harp adı verilen (Total Harp) savaş stratejilerinden vaz geçip, bölgesel savaş stratejisini (Lokal Harp) benimsediler. Bu stratejinin uygulanması, dünyanın birçok bölgesinde gerginliklerin ve savaşların oluşmasına ve dünyada barışı tehdit eden boyutlara neden olan gerginliklere neden oldu.

Uluslararası Siyasal Gerginlikten Yumuşamaya Doğru :

Yakın bir döneme kadar, emperyalist güçler silahlanma yarışını körükleyip yeni nükleer silahları üreterek, çeşitli ülkelerde konumlandırmaktaydılar. Yine emperyalist güçler, egemenlik alanlarının genişletmek amacıyla askersel güce başvurarak sosyalizm ve kurtuluş hareketlerinin karşısına çıkıp sosyalist ülkeler üzerinde askeri üstünlük sağlayarak, ekonomik ve politik hegemonyalarını bu ülkelere dayatıyordu. Hatta ABD deki Reagan yönetimi, sınırlı nükleer bir savaştan bile söz ediyordu. ABD emperyalizmi ve NATO 'nun saldırgan kesimlerinin bu tutumları, uluslararası planda büyük bir gerginlik yaratmış, dünya barışı için büyük bir tehlike oluşturmüştü.

ABD emperyalizmi ve NATO'nun saldırgan kesimlerinden kaynaklanan saldırgan politikalar, başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm dünya barış güçlerinin çabaları sonucu başarıya ulaşmadı. Sovyetler Birliği olmak üzere, diğer sosyalist ülkelerin yapıcı, esnek tutumları karşısında güç duruma düşen emperyalist güçler; içerisinde buldukları ekonomik krizi atlatmak ve kendi sorunlarını çözüme kavuşturmak için, saldırgan tutumlarından kısmen de olsa geri adım atmak zorunda kaldılar.

Bu gün, dünyamızın çeşitli bölgelerinde var olan gerginlikler yerini, yumuşamaya terk etti ve ediyor. Uluslar arası ve bölgesel planda gerginliklerin yumuşamaya dönüşmesi, kuşkusuz dünya halkları için olumlu bir yan taşıyor.

Bugün emperyalist güçler saldırganlık politikalarından tamamen vaz geçmiş değildirdiler ve vaz geçemezler de. Çünkü, saldırganlık emperyalizmin kendi yapısında varolan çelişkilerden kaynaklanıyor. Bu bağlamda, günümüzde esen barış rüzgarlarına, barış güçlerinin aldanıp uyanıklığı elden bırakmaması gerekiyor.

Not: SSCB ile Nazi Almanya'sı arasındaki antlaşma protokolu 28 Ağustos 1989 tarihli Volkskrant gazetesinden alındı. Aynı protokol, 16 Ağustos 1989 da A. Bovin imzasıyla İzvestiya gazetesinde yayınlandı.

LOZAN KONFERANSI VE CEMİYET-İ AKVAM'DA MUSUL TARTIŞMASI

Kürdistan tarihinde Lozan konferansı büyük bir öneme sahiptir. Daha önce kasr-ı girin (1639) Antlaşmasıyla ikiye bölünen Kürdistan, bu kez 1923 de Lozan'da yeni bir paylaşım maruz kalmış ve dörde bölünmüştür.

Kürt halkının iradesini hiçe sayan emperyalist güçlerden Fransa ve İngiltere bir petrol bölgesi olan Musul üzerine anlaşmış ve Türk Devletini bu anlaşmanın dışında tutmaya çalışmışlardır. Musul üzerinde hak iddia eden Türk Devleti ise, Musul'u egemenlik bölgesi sınırları içinde tutmak için çaba göstermiş, bu nedenle de Lozan Konferansında Musul Meselesi İngiltere ile Türk Devleti'nin önemli anlaşmazlık konusunu oluşturmuştu. Bu konferansta çözüme ulaşamayan Musul Meselesi bu kez Cemiyet-i Akvam'a havale edilmiş ve İngiltere lehine çözümlenince de bu kez Türk Devleti, Musul Petrollerinden pay almak için çeşitli siyasi entrikalara girişmişti.

Musul'u İngiltere'ye kaptıran Türk Devleti, hiç bir zaman Musul'un kendi egemenliği dışına çıkmasını hazmedemedi ve Musul'u ele geçirmek için uygun şartların oluşmasını bekledi. Türk Devletinin Musul ve Kerkük'e karşı ilgisini bilen emperyalist güçler de Orta-Dogu'daki çıkarları söz konusu olduğunda Türk Devletini kullanmak için Musul'u yem olarak öne sürdüler.

İran-İrak Savaşının devam ettiği ve Güney Kürdistan ulusal Kurtuluş Hareketinin ileri boyutlara ulaştığı bir dönemde Musul-Kerkük senaryoları yeniden piyasaya sürüldü ve o dönemde Türk siyasi çevrelerinin ve basınının gündemindeki en önemli konularından biri oldu.

Bugün Musul Meselesi, aydınlığa kavuşturulması gereken tarihsel bir konu olmasının yanında, aynı zamanda Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin geleceğe yönelik ulusal politikasının belirlenmesinde gözönüne alınması gereken bir özellik taşıyor.

Musul'da Petrolün Bulunuşu ve Şeh Mahmut Ayaklanması :

I. Dünya Savaşı'nın başlangıcından önce Bağdat-Berlin Demiryolu Projesi ile Osmanlı Devleti üzerindeki etkinliğini arttırmaya çalışan Almanya, bu proje ile birlikte İngiltere'nin egemenlik alanlarına yönelmeyi hedefliyordu.

Musul'da Petrolün varlığını keşfeden Almanya, bu proje ile birlikte Musul üzerinde tasarrufta bulunmak istiyordu. Almanya'nın Berlin-Bağdat Demiryolu Projesini kabul eden İttihat ve Terakki İktidarı, Musul'da petrolün bulunmasının emperyalist devletlerin büyük alanı olacağından şüphelenerek bu yöreye yahudileri yerleştirip burayı daha rahat kontrol altına almayı aynı zamanda Filistin'i kendilerine yurt yapmayı kafalarına koyan yahudileri engellemeyi düşünüyordu. İttihat Terakki'cilerin Musul'u yahudilere yurt olarak sunması İngiltere rahatsız etmişti. İngiliz Yönetimi siyonistlerin Almanya'nın güdümünde olduğuna ve gelecekte bu bölge üzerinde Almanya'nın etkinlik kurmasının körfez bölgesinde ve Hindistan'daki çıkarlarını tehlikeye düşüreceğine inanıyordu.

Berlin-Bağdat Projesi ve petrolle birlikte önem kazanan Musul, İttihat-Terakki'cilerin planlarını uygulayamamasına rağmen büyük devletler arasında önemli bir yere sahip olmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Hindistan'dan gelen İngiliz birlikleri Basra'ya çıkmış, iki yıl içinde de Bağdat'e kadar ilerlemişti.

30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'nden sonra teslimiyeti kabul eden, Osmanlı Devleti'nin Musul'u boşaltmasından sonra 9 Kasım 1918 de İngiliz birlikleri Musul'a girerler. Aynı dönemde Hindistan Ordusu'nda binbeşli rütbesinde bir istihbarat görevlisi olan E.W.C.Noel, 16 Kasım'da Süleymaniyeye varır, mahalli liderleri toplar, özerklik vaadiyle İngiliz idaresine sadık olmalarını sağlamaya çalışır.

Süleymaniyeye'deki çalışmalarını bitiren Noel, bu kez Kerkük'e gider aynı taktiği orada da denemeye çalışır. Kerkük'te halk yığınlarının İngilizlere sıcak bakmadığını gören Noel, durumu Delhi'deki üstlerine bildirir ve görüşlerini sorar ; Delhi'den gelen cevap temkinlidir ve Noel'den ileride pişmanlık duyularak girmemesi istenilecektir.

Bu arada İngilizler tarafından Kürdistan Valisi tayin edilmiş olan Şeyh Mahmut, İngilizlerin kendilerini oyaladıklarına ve ikiyüzlü politika izlediklerine inanmaktadır. Bu politikaya son vermek ve İngilizleri Güney Kürdistan'dan

kovmak için silahlı ayaklanmadan başka çare görmeyen Şeyh Mahmut, 22 Mayıs 1919 da İngiliz idaresine karşı ayaklanır. Ve Süleymaniye' deki İngiliz yetkililerini tutuklar. Şeyh Mahmut'un Süleman iye'deki ayaklanması Kürdistan'ın diğer bölgelerini de sorar. Geniş bir alana yayılan ayaklanmayı bastırmak için İngilizler önce bölgedeki aşiretleri birbirine düşürmeyi denerler bu amaçla Noel gizlice Musul'a gider ve aşiretlerle görüşmeye başlar. Aşiretler Şeyh Mahmut'a sonuna dek bağlı olduklarını ve isteklerinin yerine gelmemesi halinde kanlarının son damasına kadar savaşacaklarını Noel'e bildirirler. Artık Kürt Aşiretlerini birbirine düşüremeyeceğini anlatan Noel, Araplara başvurur ve onlardan destek almaya çalışır.

İran Kürdistan'ındaki aşiretlerden 1500 atlı savaşçının katıldığı ayaklanmayı bastırmak için savaştan başka çare göremeyen İngiliz komutanlığı 28 Mayıs'ta Kerkük'teki birliklerini Süleymaniye'ye doğru harekete geçirir, yol boyunca Kürt aşiret taylarının saldırısı sonucu ilerleyemez, fakat İngiliz birliklerinin imdadına Mısır'daki hava filosu yetişir.

Mısır'dan gelen İngiliz uçakları aşiret taylarının bulunduğu yöreleri bombalaması sonucu; yöredeki aşiretler Şeyh Mahmut safından ayrılırlar. 17 Haziranda Süleymaniye'ye giren İngiliz birlikleri Şeyh Mahmut'u esir alırlar.

San Remo Konferansında Musul Meselesi:

20 Nisan 1920'de San Remo'da toplanan İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan ve Japonya, Osmanlılarla yapılan barış antlaşmasının temelini oluşturacak esaslar üzerine konuşmak için biraraya geldiler.

Konferansın gündemindeki konulardan biride Musul Meselesiydi. Konferansa İngiltere Başbakanı Lloyd George bir tasarı sunar. Bu tasarıya göre; Musul Meselesinin çözümü için Osmanlılarla barış antlaşmasının yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde İstanbul'da bir komisyon toplanmalı, yörede tespitler yapılmalı, gerekirse "Milliyetler Cemiyeti" (Cemiyet-i Akvam)nin hakemliğine başvurulmalıydı. tasarı uygun bulunur. Musul Meselesi üzerine Fransa İngiltere ile gizli pazarlıklar sonucu anlaşılır. Bu antlaşmaya göre Musul'daki petrol gelirinde ki Almanların % 25 hissesi Fransa'ya devredilir.

San Remo Konferansı'ndaki görüşmelere ve İngiltere ve Fransa'nın Musul üzerine anlaşmalarına Ankara Hükümeti tepki gösterir. M.Kemal I Mayıs TBMM konuşmasında tepkisini şöyle dile getirir :

"Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudud meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millimiz, Iskenderun'un güneyinden geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi içine alır. İşte hudud-u millimiz budur."

Ankara Hükümeti'nin tepkisini ciddiye almayan İngiltere Musul Meselesine kesin çözüm bulunması için çabalarını yoğunlaştırır. Bu arada İngiltere'nin Musul'da zor durumda kalmasının faturası Irak'taki İngiliz komseri Wilson'a çiktirilir. Wilson'un azledilmesinden sonra görevi üstlenen Sir Percy Cox'un ilk icraatı araplarla uzlaşmak ve yerli araplardan oluşacak bir devlet şurası teşkil etmek olacaktır. İngiliz komserinin bu çabalarına paralel olarak Londra'da Churchill'in tavsiyesi üzerine İngiltere'nin Ortadoğu'daki 40 temsilcisi Kahire'de toplanırlar. Bu toplantıda Faysal'ın kral yapılması kararlaştırılır. Bu karar Nisan 1921 de ünlü İngiliz ajanı Insurance aracılığıyla Faysal'a iletilir. 29 Haziran'da Faysal Bağdat'a gelir. Faysal'ın Bağdat'a gelişinden sonra göstermelik bir referandumla Faysal kral seçilir.

Bu seçimi, İngiltere'nin her türlü baskısına ve hilesine karşın Musul, Kerkük ve Süleymaniye'deki kürt halkı protesto eder.

Iozen Konferansı'nda Musul Tartışması :

Iozen Konferansı'nın 23 Ocak 1922 tarihli oturumunda Musul Meselesi gündeme gelir.

İngiltere temsilcisi Lord Curzon ile Türk tarafının sözcüsü İsmet inönü arasında siyasi bir kavgaya atmosferinin hazır olduğu bu oturumda ilk sözü alan Curzon: Türklerin tarih boyunca Ermenilere ve diğer azınlıklara kötü davrandıklarını, onlara zulüm ve soykırım politikalarını uyguladıklarını, Osmanlıların Ermenilere karşı tavrı gösterge olarak alındığında da Musul'daki kürtlerinde aynı uygulamalara maruz kalacaklarını belirtir. Kürtlerin Ermeniler gibi zulüm ve soykırıma maruz kalmaması için Musul'un türklere verilmemesini isteyen Curzon, Musul Meselesinin konferans gündeminden çıkarılmasını ve milletler cemiyetine havale edilmesini ister.

Bu oturumda söz alan İnönü: Musul Meselesinde İngiliz tezlerinin dayanaksız olduğunu ileri sürerek etnografik, siyasi, tarihi ve ekonomik nedenlerden dolayı Musul'un Türkiye'nin egemenliğine bırakılmasını ister. Bu arada İngiltere'nin Musul'daki halkın kendi kaderini tayin edecek bir "Plebist"(Halk oylaması)nı İngiltere'nin red ettiğini belirtir.

İnönü'nün bu konuşmasından sonra tekrar sözü alan Lord Curzon, İnönü'nün meseleyi gündemin başına alma taktiğini boşa çıkarmaya ve konunun konferans gündeminden çıkarılmasına çalışır. Bu arada yapılan yeni düzenlemeler sonucu Curzon, kendisini en önemli konuların görüşüleceği ülke ve askeri konular komitesinin başkanlığına seçtirir.

Kendi taktiğinin boşa çıktığını gören İnönü bu kez konunun İngiltere'yi mahcup durumda bırakacak açık oturumlarında değil de ikili görüşmelerle ele alınmasını söyleyecektir. İnönü'nün açıklamalarından sonra Konferans gündeminden düşen Musul Meselesi bu kez İngiltere ile ikili pazarlıklarda ele alınır.

İnönü, 27 Ocak 1922'de Curzon'a Türkiye'nin fakir bir ülke olduğunu ve kalkınması için Musul Petrollerine ihtiyacı olduğunu söyleyecekti. Curzon ise Musul Meselesinin petrole ilgisiz olmadığını, bu konunun şirketlerle özel görüşmelerde ele alınmasını tercih ettiğini bildirecekti ve İsmet İnönü, Curzon'un teklifini kabul edecekti.

Şeyh Said Ayaklanması'nın Musul Meselesiyle İlgisi:

24 Temmuz 1923 de Iozan Antlaşması imzalanmış, 6 Ağustos 1924 te ise yürürlüğe girmişti. İngiltere ile türk temsilcileri arasında Musul Meselesi üzerine ikili görüşmelerden sonuç alınamamıştı.

Hilafet kaldırılmış ve Ankara başkent olarak belirlenmişti. Öte yandan Mustafa Kemal ile çevresi arasında çelişkiler, M. Kemal başkanlığında kurulan CHP'ye karşılık Kazım Karabekir ve arkadaşları tarafından Cumhuriyetçi Terrakkiperver Fırkası'nın kurulmasıyla neticelenmişti.

Kurulan bu partinin (CTF) milletvekillerinin çoğunluğunu Kürdistan'lılar teşkil ediyordu. Ayrıca 1 Ağustos 1924'te Diyarbakır'da bir Türk-Kürt Kongresi tertip edilmiş; bu kongrede Kürdistan'a otonomi verilmesi; genel af; bütçeden özel ödenek; beş senelik vergi muafiyeti; seri

mahkemelerin yeniden teşhis edilmesi gibi kararlar alınmış, kongrede kürtlerde bu isteklerinin kabul edilmesi halinde Ankara Hükümeti'ne Musul Meselesi'nde destek olacaklarını taahhüt etmişlerdi.

İşte bu gelişmelerin olduğu koşullarda 4 Şubat 1925 te Seyh Said Ayaklanması başgösterir. Kürdistan'ın büyük bir bölümünü etkisine alan, Türk Ordusu tarafından ancak iki aylık bir süreden sonra kanlı bir biçimde bastırılan Seyh Said Ayaklanması, özünde türk devletinin kürt halkını aldatmaya çalışan iki yüzlü politikasına tepki olarak gelişen bir halk ayaklanmasıydı.

Bu ayaklanmayı muhaliflerini tasfiye etmek ve Kürdistan sorununu tarihin sayfaları arasına gömmek için bir bahane olarak kullanılan M. Kemal, bunu yalnız muhaliflerini susturmak için değil, aynı zamanda Kürdistan'da vahşi bir terör ve katliam politikası sürdürmek için bahane etmiş ve kendisine türk devletinin tek adamı olma olanağı yaratmıştı.

Öte yandan Dünya kamuoyunda türk devletinin sahte türk-kürt kardeşliği politikasının iflas etmesine neden olan bu ayaklanma ile ilgili çeşitli tezler ileri sürülür. Bu ayaklanma türk devleti tarafından dünya kamuoyuna, din sel-gerici ayaklanma olarak tanıtılmıştır.

İngilizler tarafından Musul'u ele geçirmek için türk hükümeti tarafından çıkarılmış bir ayaklanma olarak belirlenen Seyh Said Ayaklanması, Sovyetler Birliği ve Komintern tarafından da İngiliz destekli gerici bir ayaklanma olarak nitelendirilir.

Seyh Said Ayaklanması'ndan sonra türk hükümeti ile Sovyetler Birliği arasında tarafsızlık ve dostluk için "Türk-Sovyet Antlaşması" adını taşıyan bir antlaşma imzalanır. (Bu antlaşmanın özünü her iki tarafın, bir üçüncü güçle ortaya çıkacak problemleri birbirine karşı üçüncü gücü desteklememesi taahhüdü oluşturmaktadır.) Bu antlaşmayla birlikte türk devleti, Kürdistan'da gelececek olan ulusal ayaklanmalara karşı Sovyetler Birliği'nin tarafsızlığını veya kendilerini destekleme güvencesini sağlamıştı. Ayaklanma ve Türk-Sovyet Antlaşması için o zamanın Sovyet Elçisi S. İ. Arolav anılarında şöyle demektedir: "Yeni Türkiye için tehlikeli aşamalardan biri de 1925 yılında İngilizlerin organize ettikleri, doğu illerindeki ayaklanmaydı. Türk Hükümeti 1920-1921 yıllarında olduğu gibi yardım için SSCB'ye başvurdu. Sovyetler Birliği yine

Türkiye'yi destekledi. Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış durumunu kuvvetlendiren yeni bir Sovyet-Türk dostluk ve tarafsızlık antlaşması imzalandı."

Cemiyet-i Akvam Musul'da İngiliz Egemenliğini Onaylıyor :

Tozan Konferansı'nda alınan karara göre; Musul Meselesi'nin Çözümü için bir yıl süre ile Türkiye ile İngiltere arasında ikili görüşmelerle yapılacak eğer bu görüşmelerden bir sonuç alınmazsa konu Cemiyet-i Akvam'a havale edilecekti. Nitekim alınan bu karar çerçevesinde Türkiye ile İngiltere arasındaki görüşmeler 19 Mayıs 1924 de İstanbul'da başlar.

Bu toplantılarda Türk tarafını oyalama ve konuyu Cemiyet-i Akvam'a havale ettirme siyaseti güden İngiliz heyeti, 5 Haziran 1924 deki görüşmede konuyu Cemiyet-i Akvam'a havale ettirmeyi başardı.

Türk Devleti'nin Temsil edilmediği ve İngiltere'nin etkinliğinin bulunduğu Cemiyet-i Akvam'da İngilizler kendi istekleri doğrultusunda bir karar çıkarmakta zorluk çekmediler. Bu arada Cemiyet-i Akvam'a konu geldiğinde İngiltere konunun daha iyi kavranması için yörede bir araştırma yapılmasını isteyecekti. Bu istek kabul edilip ve araştırma komisyonunun raporlarının hazırlandığı sürede de boş durmayan İngiltere, çeşitli ülkelerin konuya olan tepkilerini öğrenmeye çalıştı.

7 Aralık 1925 de Fransız Dışişleri Bakanı BerthoIt ile görüşen İngiliz temsilcisi İngiltere'nin Musul Meselesi üzerine hassasiyetle durduğunu belirtecekti. BerthoIt ise bir gün önce Milletler Cemiyeti'nde Temsilcileri Ünden ile temas kurulduğunu ve ona acıkça Fransa'nın, İngiltere'nin safında yer aldığını hatırlattığını açıklayacaktı.

Bu arada İngiliz temsilcisi lord Crewe 14 Aralıkta Paris'te SSCB Elçisi ile görüşecekti. Sovyet temsilcisi bir savaş halinde Türkiye'yi desteklemeye yükümlü olduklarını içeren bir sözleşmeye imza atacaklarını belirtecekti.

15 Aralık'ta toplanan kraliyet savunma komitesinde konu görüşüldüğünde tartışılan konu; eğer Milletler Cemiyeti Musul'un Irak'a terk kararını onaylarsa Türkiye'nin tepkisi ne olacaktır? Bu soruya verilecek cevabın

cok yönlü olabileceğine inanan savunma komitesi bir savaş durumu halinde Hindistan'dan takviye birliklerinin Irak'a çıkarılması'nın zorunlu olduğuna inandığını belirleyecekti.

Cemiyet-i Akvam 16 Aralık 1925'deki son görüşmesinde, Anket komisyonunun önerileri doğrultusunda karar alır. Alınan karara göre; bölgede nüfusun çoğunluğunu kürtler oluşturmaktadır. Bu bölge Irak'a bağlanmalı ve yörede eğitim kürtçe yapılacaktır. Ve bunun için Irak ve İngiltere çaba göstermelidir. Ayrıca konu Uluslararası Adalet Divanı'nın Onayına da sunulmalıdır. Konu Uluslararası Adalet Divanı'na iletildiğinde karar onaylanır.

Cemiyet-i Akvam'ın Musul'u Irak'a terketme kararından sonra Türkiye'den büyük bir tepki beklenirken, bu arada 5 Ocak 1926 da Londra'daki Türk elçisi İngiliz Başbakanı'na müracaat ederek Ankara'nın Irak sınırı'nın tespiti için İngiltere ile görüşmeye hazır olduğunu bildirecek ve Toplantı yerinin de Ankara olmasını teklif edecektir. Türkiye'nin bu tavrı İngiltere'ye göre; artık Türkiye, Milletler Cemiyeti'ndeki tartışılan tezleri kabul etmektedir.

5 Ocak 1926 da Türkiye'nin uzlaşma mesajına olan İngiltere için artık Musul meselesi büyük ölçüde halledilmişti. Artık sıra türklere'nin gönlünü alma ve dostluğunu kazanmaya gelmişti.

8 Ocak 1926 da İstanbul'dan yazan İngiliz Büyükelçisi Lindsay Londra'nın dikkatini Musul meselesi'yle birlikte ele vlenen Türkiye'deki milliyetçilik dalgasına çekecek ve İngiltere'nin çıkarları için Türkiye ile uzlaşmanın zorunluluğunu belirtecektir. Mesajında Türkiye'nin Kuzey'de Rusya Güney'de ise İngiltere arasında bir denge oluşturmaya çalıştığına değinen Lindsay Türkiye'nin güvenlik marjını elde ettikten sonra Modernleşme Hareketi'ne hız vereceklerini, ayrıca Kürdistan'da Milli Uyanış'ın hızlandığını yazar.

Lindsay'nin Mesajı'nı alan Londra ise Dışişleri Bakanı Chamberlain aracılığıyla İstanbul'a şu talimatı ileticektir: "Brüksel Hattı'nın güneyinde bazı arazilerin türklere verilmesi kabul edilmiştir. Ancak Irak'da ciddi problemler yaratacak büyük çapta nüfus mübadelesine izin verilmemeli, türklere verilecek arazi tavizi konseyin onayından geçmeli, Antlaşma Türkiye ile İngiltere arasında imzalanmalı, Türk Hükümeti'ni tavrına göre antlaşmaya Irak Temsilcisi de dahil edilmelidir, sınır tespitini içeren maddelerin yanında

antlaşmada Irak ile Türkiye arasında iyi komşuluk ilişkilerinede önem verilmektedir. Bu hüküm sınırdaki muhtemel çatışmaları ve ayaklanmalarıda önleyici mahiyette bulunmalıdır."

Londra'nın bu talimatını alan Büyükelçi Lindsay tasarıyı Ankara'ya ulaştırır. Ankara bu tasarıyı inceledikten sonra Lindsay'a Türkiye'nin toprak değil güvenlik istediğini belirtir.

Alternatif olarak üç çıkış üzerinde durur :

- 1- İngiltere ile ikili antlaşma.
- 2- Bruksel Hattı'nın güneyindeki arazilerin geçici olarak Irak'a bırakılması. İngiltere'nin çekilmesinden sonra bu toprakların tekrar Türkiye'ye geri verilmesi.
- 3- Musul Petrolü'nden Türkiye'ye pay verilmesi.

Türk tarafının sunduğu teklifin I. ve II. teklifini kabul etmeyen Lindsay III. isteklerini ise Londra'ya iletceğini belirtir.

Türk tarafının isteklerini belirten mesajı alan Chamberlain ise cevabında Ankara ile uzlaşmak için her çabayı göstereceklerini belirtir. Petrol tavizine gelince; Türklere Musul Petrolü'nün kar hissesinden pay vermeyi düşündüklerini, ancak bunun için Amerika ve Fransa'nda onayının gerekli olduğunu yazacaktır.

4 Mayıs'ta Londra kesin tutumunu Lindsay'a iletir. British Petroleum'un petrol tavizine karşı çıktığı anlaşmıştır. Buna göre Londra hissenin Irak Hükümetinin payından alınmasına karar vermiştir. Bu payın % 10 belirlendiğini, gerektiğinde % 15'e çıkarılacağını belirtir. Londra için bir başka alternatifte petrol tavizinin 25 yıl süre ile tanınmasıdır.

Londra'nın bu talimatını alan İstanbul'daki Büyükelçi Lindsay Türklere ile müzakerelere yeniden başlar.

Görüşmede Türk tarafı önceleri hisse sahibioılmakta ısrar eder, sonra ise petrol karından almayı kabul eder. Bununla peşin ve toplu ödenmesi gerektiğini belirtir.

Bu arada iş meblağa gelip dayanır. 5 Mayıs 1926 da

Türkiye Dışişleri Bakanı Tefvik Rüştü ile İngiliz Büyükelçisi Lindsay 500 bin sterline anlaşılır. Böylece İngiltere ile Türkiye arasındaki Musul Sorunu ile Güvenlik Sorunları çözüme kavuşur.

Not: Bu yazının hazırlanmasında İngiliz Parlamento belgeleri (Great Britain Parliament Papers) kullanılmıştır.

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org